

İSPANYA'DA HÂKİM VE SAVCILARIN EĞİTİMİ

Dr. Yalçın ŞAHİNKAYA *

ÖZET

İspanya'da hâkim ve savcıların eğitimleri ayrı ayrı verilmektedir. Bu durum Anayasa'da hâkim ve savcı mesleğinden olanların bağlı oldukları üst kurumların ayrı yapılanmış olmasından kaynaklanmaktadır. Hâkimlerin hazırlık ve meslek içi eğitimleri Genel Yargı Konseyine bağlı Yargı Okulu, savcılarının eğitimleri ise Başsavcılık ile işbirliği halinde Adalet Bakanlığı Hukuki Çalışmalar Merkezi tarafından verilmektedir. Hâkim adaylarının 2 yıllık stajı sırasında hazırlık eğitimlerinin 1 yılı Yargı Okulunda, savcı adaylarının toplam 8 aylık hazırlık eğitimlerinin 4 ayı Adalet Bakanlığı Hukuki Çalışmalar Merkezinde geçirilmektedir. Her iki eğitim kurumunun, görevdeki hâkim ve savcılara yönelik olarak geniş kapsamlı meslek içi eğitim kursları da bulunmaktadır. Hazırlık eğitimi zorunlu olup, genellikle teorik dersler verilmektedir. Meslek içi eğitimler için eğitim plan ve programları hazırlanırken, hâkim ve savcılarının gerçek ihtiyaç ve beklentilerini karşılama, güncellik, katılımcılık, kurslara katılmada gönüllülük ve fırsat eşitliği gibi ilkelere önem verilmekte; anket ve mülakata gibi metotlarla etkili bir ölçme ve değerlendirme ile geri dönüşler alınmaya çalışılmaktadır. Yüz yüze eğitime ek olarak uzaktan eğitim metodunun da uygulandığı sistemde, her iki okul çok sayıda uluslararası eğitim ağı ve adli eğitim kurumlarıyla ilişkiler kurmuştur.

159

ABSTRACT

In Spain, the trainings of judges and prosecutors are given separately in terms of institution, since judges and prosecutors have been affiliated to different organisations in the Constitution. The initial and ongoing trainings of judges are given by Judicial School of General Judicial Council. As to prosecutors, those trainings are served by Judicial Studies Center of Ministry of Justice with collaboration of Attorney General. As judge candidates are trained in the Judicial School for a year of total initial training period, this term are four months for nominees of prosecutors. Moreover, both of two schools organise ongoing training courses in wide spectrum. Initial training in which courses are theoretical, is obligatory. When preparing training programs and plans, schools take into consideration real necessities and try to meet expectations of judges and prosecutors, in light of some principles, for example equality on participation and opportunity, voluntariness, actuality etc. Furthermore training courses are evaluated by means of questionnaires and interiews for effective feedback. Besides face to face courses, distance learning system functions, as well. Also, both schools have many international relations with judicial schools and training networks in the world.

* Hâkim, Türkiye Adalet Akademisi.

GİRİŞ

İspanya, parlamenter monarşi olarak yönetilen bir devlettir (İspanya Anayasası 1. Bölüm m.3). Ülkede idari yapı merkezi hükümet, otonom topluluk yönetimleri ve belediye yönetimleri olarak oluşturulmuştur². Ülke 2006 rakamlarına göre yaklaşık 43 milyon nüfusa sahiptir³. Bu ülkede yine 2006 verilerine göre 100 bin ülke sakini başına düşen profesyonel hâkim sayısı 10,1 iken, savcı sayısı 4,5’tir⁴.

Hâkim ve savcılarının gerek hazırlık ve gerekse meslek içi eğitimleri, her iki meslek grubundaki üst yapılanmaya paralel şekilde yürütülmektedir. Hâkim ve savcılarının eğitiminden sorumlu kurumlar **Genel Yargı Konseyi Yargı Okulu, Genel Savcılık Ofisi ve Adalet Bakanlığı Hukuki Çalışmalar Merkezi**’dir. İspanya’da hâkim ve savcılarının eğitimi farklı kurumlar tarafından verilmektedir. Bu durum 1978 Anayasasından kaynaklanmaktadır. Anayasada ve yargı ile ilgili kanunlarda gerçekleştirilen reformlar, hâkim ve savcılar için verilen eğitimleri ve sorumlu kuruluşları da etkilemiştir⁵. Çalışmada, hâkim ve savcılarının eğitimleri konusunda yetkili olan kurumlar hakkında bilgiler verildikten sonra, her iki meslek grubunun hem hazırlık hem de meslek içi eğitimlerinin verilmesinde gözetilen ilkeler, verilen kurslar, eğitim sisteminin işleyişi ve bu mesleklere giriş gibi konular üzerinde durulacaktır.

I. HÂKİM VE SAVCILARIN EĞİTİMİ KONUSUNDA YETKİLİ KURUMLAR

A. Genel Yargı Konseyi (Consejo General Del Poder Judicial)

Hâkimlerin atanmaları, disiplin uygulamaları ve teftişinden sorumlu organ Genel Yargı Konseyi’dir. Konsey, Adalet Bakanlığı dışında bir organdır.

² **İspanya Anayasası** için bak. www.congreso.es/portal/page/.../const_espa_texto_ingles0.pdf, e.t. 23.06.2010; **CABRERO** Olga, *A Guide to the Spanish Legal System*, www.llrx.com/features/spain.htm, e.t. 18.06.2010.

³ **Avrupa Etkin Yargı Komisyonu** (CEPEJ), *Avrupa Yargı Sistemleri*, 2008 Baskı (2006 verileriyle) *Adaletin Etkinlik ve Kalitesi*, Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları, 2009, s. 17.

⁴ **CEPEJ Raporu**, s.110, 165.

⁵ İspanya’da 1978 ve 2001 yılları arasında yapılan reformlar konusunda ayrıntılı bilgi için bak. **GUERRA** Luis Lopez, *Judicial Reform in Spain*, www.pogar.org/publications/judiciary/lopez/spain.pdf, e.t. 05.07.2010.

İspanya'daki Yargı Konseyi, İtalya ve Fransa modeline benzemektedir. Kurul 20 üye ve bir başkandan oluşmaktadır. Başkan daha sonra temyiz mahkemesi (Supreme Court) başkanı olarak atanmaktadır⁶.

İspanya modeli ile diğer modeller arasında önemli bir fark vardır. Fransa ve İtalya Yüksek Yargı Konseyleri, savcılarla da ilgilidir. İspanya bu bakımdan farklıdır. Yargı Konseyinin tüm idari kararlarına karşı Yüksek Temyiz Mahkemesinin idari davalara bakan dairesine itirazda bulunulabilmektedir. Yüksek Yargı Konseyi'nin ilk toplantısında bir başkan seçilmesi gerekir. Başkan mevcut üyelere değil, dışarıdan seçilmektedir. Bunun için en az 15 yıl hizmet koşulu bulunmaktadır. Bu kişi hâkim olabileceği gibi, avukat da olabilir. Son yıllardaki uygulama yüksek mahkeme üyelerinden başkan seçme yönündedir. Konseydeki 12 üye hâkim, 8 üye ise avukat, profesör, savcı, hâkim yardımcısı gibi mesleklerden gelen kişilerden oluşmaktadır. Bu üyelerin 20'sinin de **Kongre** ve **Senato** tarafından önerilmektedir. Üyeler beş yıllığına seçilmekte, ancak başkan dışında tekrar seçilme olanağı bulunmamaktadır⁷. Kongre ve senatonun kontenjanları vardır. Siyasi partiler adaylar için aralarında uzlaşmaktadır. Üye seçimi için 3/5 oranında Meclisten oy alma şartı vardır.

İspanya'da mesleki birlik olarak Hâkimler Birliğinin yanı sıra, farklı görüşleri olan 4 adet hâkim derneği bulunmaktadır. Hâkimlerin yaklaşık yarısı bu derneklere üye olup, yarısı ise herhangi bir derneğe üye değildir; üye olma zorunluluğu bulunmamaktadır. Aslında bu derneklerin amacı, hâkimlerin ekonomik durumlarının, çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve iyi eğitim imkânlarının sağlanmasına yöneliktir. Bu dernekler, Konsey'e üye seçimi olacağı zaman bunu tüm üyelerine haber verir. Herhangi bir meslek derneğine üye olmayanların da Konsey'e üye seçilmeleri mümkündür. Aday olmak için en az %2 oranında oy almak gerekiyor. Parlamente'ye başvurularak adaylık talebi iletilmektedir. Konsey'de 2009 yılı itibariyle dernek üyesi olmayan kimse bulunmamaktadır⁸.

On iki üyeden oluşan İspanyol Anayasa Mahkemesi'ne iki kişi doğrudan Yüksek Yargı Konseyinden geçmektedir. Bunun dışında Anayasa Mahkemesi ile Yüksek Yargı Konseyi arasında bir bağ bulunmamaktadır.

⁶ **CABRERO**, a.g.m.

⁷ www.poderjudicial.es/eversuite/GetRecords?Template=cgpj/cgpj/principal.html, e.t. 05.07.2010; **CABRERO**, a.g.m.

⁸ **MORENO** José Miguel Garcia, İspanya Yargı Okulu Dış İlişkiler Sorumlusu, *Meslek İçi Eğitim Hizmeti*, (yayınlanmamış 09.11.2009 tarihli sunum).

Tüm kanun taslakları, görüş için Yüksek Yargı Konseyine gönderilmektedir. Ancak, hükümete bildirilen görüş bağlayıcı değildir. Her yıl Genel Yargı Konseyi Başkanı tarafından meclise yıllık faaliyet raporu sunulmaktadır. Konsey'in bütçesi merkezi bütçeden sağlanırken, mahkemelerin bütçesi Adalet Bakanlığı tarafından gönderilmektedir. Ayrıca, özerk bölge yönetimi olduğu için bazı yerlerde, örneğin Katalonya'da, özerk yönetimler mahkemelerin bütçesini sağlamaktadır.

Konsey, kendi iç harcamalarını, idari düzenlemelerini, örneğin hâkimlerin cübbeleri gibi konuları düzenleyebilmektedir. Konsey bünyesinde bir adli belge merkezi bulunmaktadır.

Ülkede 17 özerk yönetim olmasına rağmen yargı hizmetleri konusunda merkezîyetçi bir uygulama vardır. Bununla birlikte her bölgenin kendi yüksek mahkemeleri bulunmaktadır.

Hâkimlerin eğitimleri, Yüksek Yargı Konseyine bağlı Yargı Okulu aracılığıyla yerine getirilmektedir. Okul, Madrid ve Barselona'da eğitim vermektedir.

B. Genel Savcılık

İspanya'da savcılık sistemi, Genel Savcılık olarak örgütlenmiştir. Genel savcının altında bir de Savcılık Kurulu (Fiscal Council) bulunmaktadır. Genel Savcı hükümet tarafından atanmaktadır; ancak, bir kere atandıktan sonra hükümet ve başka herhangi bir idari otorite veya yargı biriminden emir almamaktadır⁹. Tüm savcıların ataması ise Bakanlık tarafından yapılmaktadır.

Başsavcılık için El Ministerio Fiscal (Public Ministry, Kamu Bakanlığı) ifadesi kullanılmaktadır. Bu ifade tarihten gelen bir deyimdir. Savcılık yürütmenin değil, yargının içerisinde yer almaktadır. Başsavcılığın yasal dayanağına baktığımızda, İspanyol Anayasasınının 124. maddesinde yer alan yargı gücü içerisinde yer almaktadır. Arması farklıdır. Savcılık kanunu 1981 yılında organik bir kanunla kabul edilmiştir. Kanunda 2007 yılında da önemli değişiklikler yapılmıştır¹⁰.

9

[www.fiscal.es/cs/Satellite?cid=1240559967437&language=es&pagename=PFiscal%2FPPage%2FFGE_ sinContenido](http://www.fiscal.es/cs/Satellite?cid=1240559967437&language=es&pagename=PFiscal%2FPPage%2FFGE_sinContenido), e.t. 05.07.2010.

¹⁰ **ESPINA** Jorge, *The Spanish Public Ministry*, (yayınlanmamış 13.11.2009 tarihli sunum);

Savcılık teşkilatı, tüzel kişiliğe sahip, yargının içinde **otonom** bir kuruluştur. Diğer AB ülkelerine baktığımızda, savcılık yürütmenin bir parçasıdır. İspanya’da durum bundan farklıdır. Savcılık sisteminin işlevsel olarak Yüksek Yargı Konseyine bağlılığı söz konusu değildir. Savcılık, hem yürütmeden hem de Yargı Konseyinden bağımsızdır. 2008 yılı verilerine göre İspanya’da 2178 savcı görev yapmaktadır. Anayasanın 124. maddesi genel olarak savcılık yetkilerini düzenlemektedir:

- 1) Kanunlarla kurulan toplum düzeninin korunması amacıyla kanun hükümlerini uygulamak,
- 2) Mahkemelerin bağımsızlığının korunması için verilen yetkileri kullanmak,
- 3) Ceza hukuku, medeni hukuk, idare hukuku, askeri ceza hukuku alanına ilişkin yetkileri kullanmak¹¹.

Savcılıklar arasında uygulama birliğinin olması ile hiyerarşik bağlantıya dikkat edilmesi (unity of action and hierarchical dependence) önemlidir. Hiyerarşik bağlantı olmazsa, kanun bütünlüğünün sağlanamayacağı düşünülmektedir.

İspanya’da savcılıklara verilen, diğer ülkelerde olmayan görevler bulunmaktadır: Temel hak ve özgürlüklerin korunması ile mahkemelerin bağımsızlıklarını korumak. Bir mahkemenin işleyişinin doğru olup olmadığını ve tarafsızlığını izlemek. Örneğin bir bakan veya nüfuzlu bir kişinin hâkime baskı, etki yapıp yapmadığı izlenmektedir. Bu konuda bir şüphe doğduğunda müdahale edilmektedir. Hâkimin bu durumu bildirmesine gerek olmaksızın, savcılık tarafından bu durumun takip edilmesi gerekmektedir. Yüksek Yargı Konseyi de böyle bir durumu fark etmesi halinde, savcılığa raporla bunu iletir. Bir hâkim veya savcı da, politikacılardan tehdit aldığını bildirdiği takdirde, Başsavcılık doğrudan soruşturma başlatır

Hâkimler hakkında soruşturma yapılması, herhangi bir izin şartına bağlı değildir. Daha önceki bir tarihte, hâkimlerle ilgili bir ön inceleme aşaması bulunmaktaydı; fakat bu aşama, eşitlik ilkesine aykırı görüldüğünden

http://www.fiscal.es/cs/Satellite?cid=1240559967403&language=es&pagename=PFiscal%2FPage%2FFGE_contenidoFinal, e.t.05.07.2010.

¹¹ 1978 yılında yapılan değişiklikler işlenmiş bulunan İspanya Anayasası için bak. www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Informacion/Normas/const_esp_texto_ingles_0.pdf (e.t.18.06.2010).

kaldırıldı. Örneğin, geçmişte rüşvet karşılığı tahliye kararları veren bir hâkim tespit edildi; , tutuklandı ve meslekten ihraç edildi.

Görülmekte olan bir dava ile ilgili olarak, bir politikacı veya bürokrat, bir örgütü över veya davayı hafife alırsa, bu durum karşısında savcılık herhangi bir işlem yapar mı? Savcılık, böyle bir durumda Yüksek Yargı Konseyine başvurur. Konsey, yapacağı inceleme sonucunda, bunu bir daha alenen yapmaması için ilgiliye uyarıda bulunur. İspanya'da bu uyarı, söz konusu eylemin tekrarlanmaması için yeterlidir.

Başsavcılık görevlerini yerine getirirken, mahkeme kararlarına ulaşma ve bunlardan örnek alma, kolluk birimlerine talimat verme ve onlardan yararlanma yetkilerine sahiptir¹².

Genel Savcı hiyerarşik yapıdaki en üst makamdır. Genel Savcı, hükümetin önerisi üzerine Kral tarafından atanmaktadır. Hükümet, Yargı Konseyi ve Parlamentoda atanma konusunu görüştüktan sonra Kral'a öneride bulunur. Öneride tek kişinin adı yer alır. Görev süresi en çok 4 yıldır. Tekrar seçilme olanağı yoktur. Hali hazırda görevli Genel Savcı, Yargıtay'dan gelmiştir. Savcılık sınıfından gelme koşulu bulunmamaktadır.

Atanmadan sonra, Hükümetten herhangi bir emir ve talimat almaz. Bu anlamda bağımsızlığa sahiptir. Hükümet Genel Savcıyı görevden alamaz¹³. Bu da 2007 reformunun bir sonucudur.

Hükümetin, atamadan önce Konseyden görüş alması şartı 2007 yılında getirilmiştir. Atamada hükümet etkilidir. Medyada, zaman zaman Başsavcının hükümet yanlısı olduğu yönünde yayınlar yapılmaktadır. Ancak, Hükümet ile Genel Savcı ilişkilerinde Genel Savcının kişiliğinin önemli rolü olduğuna inanılmaktadır.

Savcılık Ofisinde müfettişlik (dokuz), Teknik Sekreterlik (on bir), yardımcı birimlerde ve özel konularda yetkilendirilmiş (dört) Başsavcılar bulunmaktadır. Mahkemelerdeki savcılarla bu başsavcılar eşdeğer sayılmaktadır.

Ayrıca, İspanyada bir Savcılar Konseyi bulunmaktadır. Konsey 12 kişiden oluşmaktadır. Danışmanlık yapan en üst organdır. Bunun dışında, 23

¹² **ESPINA**, a.g.s.

¹³

www.fiscal.es/cs/Satellite?cid=1240559967444&language=es&pagename=PFiscal%2FPAGE%2FFGE_contenidoFinal, e.t. 05.07.2010.

kişiden oluşan baş (senior) savcılar Konseyi, 17 kişiden oluşan Bölge Savcıları Konseyi adında başka kurullar da görev yapmaktadır.

Genel Savcıya bağlı olarak, Temyiz Mahkemesi'nde 48, Anayasa Mahkemesinde 9 savcı görev yapmaktadır. Ayrıca, terörle mücadelede özel yetkili 17 savcı Ulusal Mahkeme'6 çalışmaktadır. İl düzeyinde savcılık teşkilatına bakıldığında 50 ofis bulunmaktadır. Askeri işlere bakan savcılar da Genel Savcıya bağlı olup, sadece Başsavcıdan talimat almaktadırlar. Askeri savcılarının rütbeleri vardır.

Savcılar, genel görevlerinin yanı sıra bazı özel görevleri de yerine getirmektedirler. 14-18 yaş grubunda olup suç işleyen çocukların ıslahı konusunda, idarenin ıslah ile ilgili işleri yapıp yapmadığını takip etmektedirler. Velayet yetkisini yerine getirmeyen anne ve babalar varsa, konu hakkında savcılar yetkilidir. İspanya'da 14 yaşın altında olan çocukların ceza sorumluluğu bulunmamaktadır.

Savcıların ceza evleri ile ilgili gözetim görevi bulunmaktadır. İnfaz savcılıkları ve infaz mahkemeleri kurulmuştur. İnfazın yapılıp yapılmadığını kontrol yetkisi de savcıdadır¹⁴.

C. Adalet Bakanlığı Hukuki Çalışmalar Merkezi (Centro De Estudios Jurídicos Ministerio De Justicia)

165

Hukuki Çalışmalar Merkezi, 1944'te Adalet Akademisi olarak kurulmuştur. Bu Akademi, hem hâkimler hem de savcılar için eğitim veriyordu. 1978 Anayasasından sonra Genel Yargı Konseyi kuruldu. Günümüzde bu yeni yapılanmada savcıların başlangıç ve meslek içi eğitimi planlanarak, ortak eğitim uygulaması 1994'e kadar sürdürüldü. Daha sonra organik bir kanun ile Yargı Okulu yürürlüğe girdi. 1997'de ise merkezi Barcelona'da bulunan Merkezde hâkimlerin eğitimine başlandı. Bu başlangıç eğitiminde sadece hâkimler değil, diğer kamu personeline de eğitim verildi. Merkez, Genel Müdürlük şeklinde yapılanmıştır. Kendine ait bir tüzüğü ve bütçesi vardır. Kendi faaliyet ve bütçesini yönetme serbestliği bulunmaktadır. Yetki alanı tüm İspanya'yı içine almaktadır.

Merkezin, eğitim dışında, hukuki çalışmalar ve yayın gibi başka faaliyetleri de vardır. Burada sadece savcılar değil, diğer adli personel, adli tıp personeli, diğer yardımcı destek personeli de eğitim görmektedir. Ayrıca,

¹⁴ **ESPINA**, a.g.s.

bazı polislere adli polislik eğitimi verilmektedir¹⁵. Bunun yanı sıra kamu avukatlarına da 5 yıldan beri eğitim verilmektedir. Dış ilişkiler anlamında değişim programları uygulanmaktadır. Örneğin Fransız Hâkimler Okuluyla yapılan bir anlaşma gereğince, bir Fransız hâkim şu anda İspanya'daki Merkezde, İspanya'dan da bir savcı Fransız Milli Hâkimlik Okulunda eğitim görmektedir.

Merkezde iki yüksek idari danışman ve idari birim bulunmaktadır. Yönetime Adalet Bakanı başkanlık eder. Bu kurulda, İspanyol adalet sisteminin üst düzey temsilcileri vardır: Bakanlık, kamu avukatı, Yargı Konseyi'nden üye bulunur. Başlangıç eğitimi ve uzmanlık eğitimleri burada karara bağlanır. Bu etüt merkezinin tüm çalışmaları bu Kurul nezdinde gerçekleştirilmektedir. Asıl ana görevi ise yıllık eğitim programını onaylamaktır. Okul müdürü politik bir kişidir ve hükümet tarafından atanır. Okulda, tarihi boyunca savcılar, hukuk hocaları veya hukuk dünyasının tanıdığı kişiler müdür olmuştur. Okul müdürlüğünün yardımcı danışman kadroları vardır. Okulda hâlihazırda bir savcı danışman, sekreterliği eğiten bir eğitmen ve Fransa'dan gelen bir kişi danışman olarak görev yapmaktadır. Bunun dışında iki genel müdür yardımcılığı vardır. Üç büyük alanda eğitim sunulmaktadır: Başlangıç, meslek içi eğitim ve uluslararası eğitim. Son zamanlarda orta bir ivmeyle çevrimiçi (online) eğitim de verilmektedir. Bilgisayar ve dil eğitimi çevrimiçi verilebilmektedir.

Merkezde ayrı bir birim olarak, bir basın yayın ve dokümantasyon merkezi vardır. Okul, bütün faaliyetlerini yayın haline getirmektedir. Son yıllarda bu yayınlar, özellikle elektronik hale getirilmiştir. Merkezin son zamanlardaki projesi, büyük bir sanal belge merkezi oluşturabilmektir.

Bir de teknik destek sekreterliği adında bir birim vardır ve insan kaynakları, bütçe, teknik işler, bilgisayar desteği verilmektedir.

Okulun daimi bir eğitici kadrosu bulunmamaktadır. Her yıl başlangıç ve meslek içi eğitim için eğitici kadrosu, dışardan görevli olarak ayarlanmaktadır. Adli eğitim dışında, profesörler, eğitmenler ve sosyologlar aracılığıyla farklı konularda da eğitimler verilmektedir.

Eğiticiler ortalama 4 saat ders vermektedir. Konuşmacılara saat başına 150 Euro ücret ödenmektedir. Kurs içeriği, bir direktör tarafından belirlenmektedir. Hangi derslerin verileceği, bir web ilanı ile duyurulmaktadır.

¹⁵ Resmi internet sayfası, http://www.cej.justicia.es/cej/html/quienes_somos.htm, e.t. 04.07.2010.

dır. Her kurs bir modül olarak planlanmakta, buna bir modül yönetmeni atanmaktadır. Modülü yöneten kişi, ders planını ve eğitici kadrosunu hazırlayıp Merkeze sunmaktadır. Merkez yönetimi de bunu inceleyerek, onaylamaktadır.

Savcılara verilen seminerlerde, mesleki alan konuları yıllık yaklaşık %70–80, adli tıp konuları %10 ve diğer alanlar %10 dolayındadır. Bunun dışında bir de dış ziyaretler vardır. Parlamento, mahkemeler, cezaevleri, dünya bankası vb.

Hâkimler ve savcılar aynı sınava, yani *kamu sınavına* girerler. Bunu geçtikten sonra yapılan bir törenle, aldıkları puanlara göre kimin hâkim, kimin savcı olacağı belirlenmektedir. Bazı ülkelerin aksine, İspanya’da hâkim olarak göreve başlayan hâkim, savcı olarak başlayan savcı olarak devam etmek zorundadır. İki meslek arasında geçiş bulunmamaktadır. Son zamanlarda geçişi olanaklı kılma yönünde düşünceler ifade edilmektedir. Ancak, bunun kanunlaşmasının zor olacağı tahmin edilmektedir.

Savcıların meslek içi eğitimi safhasında hâkim ve savcılar bir araya getirilmekte, bilgi alışverişini sağlanmaktadır. Yüksek Yargı Konseyi ile bir protokol vardır. Merkezdeki bazı kurslara bazen hâkimler davet edilmekte, bazen de Konseye bağlı okulun açtığı kurslara savcılar davet edilmektedir.

Savcılar göreve başlamadan önce 4 ay temel eğitim almakta, 4 ay da staj yapmaktadırlar.

Merkezde dil ve bilgisayar dersleri verilmektedir. Bu merkezin faaliyet alanı, özellikle 2008 yılından sonra oldukça genişledi. 2008’de yardımcı adli personelin eğitimi de görevler arasına eklendi. Bu durum, eğitim alanların sayısında büyük bir artışa neden oldu. Bir kaç formatta meslek içi eğitimler vardır: 2-3 günlük eğitimler, seminer, dış geziler, çalıştaylar, uluslararası geziler gibi.

Savcılar için de meslek içi eğitim gönüllülük esasına dayanır. Merkez, bu konudaki taleplerin tümünü karşılamakta yetersiz kalabilmektedir. Katılım talep edenlerin hepsi en az bir kursa çağrılırlar. Aksi örnekler de olabilir: Eğitim almadan emekli olmuş savcı da vardır. Savcılarını bir kısmı da meslek içi eğitimle hiç ilgilenmemektedir.

Her kursa 25 kişi katılmaktadır. İspanya genelinde 2008 rakamlarına göre 2.178 savcı görev yapmaktadır. Özellikle uzmanlık kurslarına katılma zorunluluğu vardır. Uzman savcılar, yılda en az bir seminere katılmak

durumundadırlar. Şu anda 40–50 civarında *çevre uzmanı* savcı vardır. Savcılar için 12 tür uzmanlık alanı öngörülmüştür; Aile ve şiddet mağdurları, trafik ve yol güvenliği, ekonomik suçlar, idareye karşı suçlar, rüşvetle mücadele, bilişim suçları vb.

İspanyol savcılarının, dünya üzerinde hâlihazırda nerede ne yaptıklarını gösteren bir şema vardır. Asya, Afrika ve Amerika ile çalışmaktadırlar. Güney Amerika'da savcılara yönelik bir eğitim ağı bulunmaktadır. Merkez de bu ağa katılmaktadır.

Merkez, Avrupa'da da Adli Eğitim Ağına (EJTN) katılmıştır. Cezayir, Fas, Libya ve Kuveyt'ten oluşan bir ağın kuruluşunda rol almıştır. 2009 yılı Kasım ayı başında bunun protokolü imzalanmıştır. Bu ağ, Avrupa-Arap Eğitim ağının çekirdeği kabul edilmektedir. Amman'daki bir etkinlikte kurulum süreci tamamlanacaktır. Bu ağ, diğer ülkelerin katılmasına da açık olacaktır.

Dış ilişkiler alanında, Merkezin asıl faaliyetlerinin ağırlıklı kısmı Avrupa ülkeleri ile sürdürülmektedir. İspanya ' dan savcılar bu ülkelere gönderilmekte, o ülkelere de savcılar kabul edilmektedir. Ayrıca direkt olarak yabancı ülke savcılıklarına gözlemci olarak da savcı gönderilmekte, onlardan gelenlere de çalışma olanağı sağlanmaktadır. Güney Amerika savcılık okullarından gelen savcılar da eğitim programlarına kabul edilmektedir. Bunun dışında okulun eğiticileri de yabancı ülkelere gönderilmektedir.

Yabancı ülkelerin kendine göre oluşturdukları eğitim sistemlerinden zaman zaman esinlenilmektedir. Ancak, Merkezdeki eğitim sistemi için özellikle model alınan bir ülke bulunmamaktadır.

Kurslarda önce teorik konular anlatılmaktadır. Ders programı, konu anlatımı saat 10.00–12.00 arası, 12.00–12.30 arası pratik çalışma olarak verilmektedir. Akşam 17.00–21.00 saatleri arasında yabancı dil dersleri yapılmaktadır. Yuvarlak masa toplantılarının yanı sıra, pazartesi günleri dış ziyaretler düzenlenmektedir.

Okul, eğitim programlarını duyurduktan sonra, katılımcı listeleri Adalet Bakanlığına iletilmektedir. Bakanlık Genel Savcılık Ofisi ile birlikte katılacakları görevlendirmektedir. Eğitim dolayısıyla harcırah, yol ve otel masraflarını Merkez tarafından karşılanmaktadır. Merkeze ait bir yatılı tesis olanağı bulunmamaktadır.

Merkezin bütçesi, sadece savcılara 2 milyon, personele ve diğer destek personeline 1,5 milyon olmak üzere toplam 3,5 milyon Euro'dan oluşmaktadır. Merkez çalışanlarının maaşları bu bütçeye dâhil değildir.

II. İSPANYA'DA HÂKİM VE SAVCILARIN EĞİTİMİ

A. Hâkim Adaylarının Seçimi ve Hâkimlik Mesleği

İspanya'da *hâkimlerin seçimi ve eğitimi* 1985 tarihli organik bir kanunla düzenlenmiş; bu kanunun ilgili maddeleri 2003 yılında değiştirilmiştir¹⁶.

Hâkimliğe girişte liyakat, kapasite ve eşitlik temel ilkelerdir. Eşitlik, özellikle cinsel eşitlik konusu İspanya'da özel bir anlam taşır. 1970 yılına kadar, kadınlar hâkim olamıyordu. Artık, özürler de, özürlerinin mesleğin ifasına engel olmaması koşuluyla hâkim olabilmektedirler. Bu durumdakiler için %5 kontenjan öngörülmüştür. Şu an İspanya'daki hâkimlerin yaklaşık %70'i kadınlardan oluşmaktadır.

Hâkimlerin seçimi sürecini şeffaf ve objektif olması temel önceliktir. Adaylığa başlamak için kamu sınavının kazanılması, bundan sonra Barselona'daki hazırlık eğitiminin alınması gerekmektedir. İspanya'da mesleğe başlamak için bir yaş sınırı bulunmamaktadır. AİHM kararları nedeniyle bu konu çok tartışılmıştır.

Hem hâkimler, hem de savcılar için ortak bir *kamu sınavı* yapılmaktadır. Tüm aday adayları genel bir sınava girmektedir. Burada *fiscal* kelimesi, savcı anlamında kullanılmaktadır. Sınava girmek için hukuk fakültesi mezunu olmak yeterlidir. Kamu sınavının yazılı kısmı test olarak yapılmaktadır.

İkinci aşamada Barselona'daki okulda kurs sağlanmaktadır. Burada 1 yıl teorik, 1 yıl pratik olmak üzere toplam 2 yıl eğitim verilmektedir. Kamu sınavı oldukça zordur. Bu nedenle hukuk mezunları bu sınavı kazanmak için yaklaşık 4 yıl kadar hazırlanmak zorundadır. Hâkimler, hukuk mezunlarından bir veya bir kaçını yanına alıp mesai saatleri dışında onları yetiştirmektedir. Yetiştirdikleri kişinin hâkim olması kendileri için önemli bir prestij kaynağıdır. Burada bir çeşit danışmanlık yapılmaktadır. Bir hâkim, en çok 4-5 kişiye bu şekilde danışmanlık sağlayabilmektedir.

Kamu sınavında 100 adet soru vardır. Tanınan süre ise 2,5 saattir. Bu sınavı, başvuranların yaklaşık %20'si kazanmaktadır. Bu durum sınavın

¹⁶ **Consejo General Del Poder Judicial**, White Paper on The Ongoing Training of Judges, Madrid, Lerko Print, 2008, s. 11 vd.

zorluğundan kaynaklanmaktadır. Bu sınav, bir Sınav Komisyonu tarafından yapılmaktadır. Bu Komisyonun başkanı bir yüksek hâkimdir. Sınav Komisyonu, yazılı sınav sorularını İspanya'da isimleri gizli tutulan 12 kişiye hazırlatmaktadır. Bunların içinden 4 kişi her yıl değişir. Sınavda genel kültür soruları bulunmamaktadır. Her doğru cevap 1 puan değerindedir. Her yanlış cevap ise 0,33 puan kesilmesine neden olmaktadır. Sınava girenler bir defada yazılıyı geçince, sonrasında tekrar sınava girmek zorunda değillerdir. Sınavın sonucu 1 yıl süreyle geçerlidir.

Mülakat sınavında da yine alan bilgisinden sorular sorulmaktadır. Her yıl mülakat eylül ayında başlayarak, sonraki yılın şubat ve mart aylarına kadar sürebilmektedir. 2008 yılında 270 kişinin mülakatına başlandı. Mülakat sırasında bir sekreter de görev alıyor. Sorular bir torbadan çekiliyor; verilen cevaplar kaydediliyor. Mülakat komisyonu, aday tarafından verilen cevabı tartışıyor. Bu karara itiraz yolu açıktır. Mülakat sırasında ayrıca kayıt tutulmamaktadır. İtiraz şekli, hâlihazırda bir problem oluşturmaktadır. Adli sekreter tarafından bir kayıt tutulmaktadır. Bu sınava girenlerin yaklaşık %50'si soruları görünce sınava girmekten vazgeçmektedir. Sınavlarda alınan en yüksek not ile en düşük not değerlendirme dışı tutulmaktadır. Bu tarihe kadar mülakata herhangi bir itiraz olmamıştır. Mülakat heyeti, mesai saatleri dışında çalışmaktadır. Mesai-leri dışındaki bu çalışma için kendilerine ek ödeme yapılmaktadır.

Adaylar, ortalama bir puan almışlarsa, 3 kez daha mülakata girebilmektedirler.

Sınava yaklaşık 4 yıl hazırlık söz konusudur. Bu dönemde sınava hazırlananlar genellikle ailelerinin yardımlarıyla geçinmektedirler. İspanya'da bu nedenle çoğunlukla varlıklı aile çocukları bu sınavlara hazırlanmaktadırlar. Staja başlayana kadar uzun bir dönem geçtiğinden, bu dönem için yakın zamanlarda bazı ödemeler de yapılmaya başlanmıştır.

Üçüncü sözlü sınav da diğerleri gibi yapılmaktadır. Sorular ve konular değişmektedir. Bu sınavlar yıllık 700 bin Euro'ya mal olmaktadır. Hâkimlik mesleğine gösterilen ilgi, İspanya'da son yıllardaki ekonomik gelişmelere paralel olarak, azalmıştır. Mesleğe ilk başlandığında 2800 Euro civarında bir maaş ödenmektedir. İspanya'da bölgelere göre alım gücü değişmektedir. Bu maaş Madrid'de yaşamak için kısıtlı iken, başka bir bölgede yeterli olabilir. Hâkimlere, Bask bölgesinde görev tehlikesi tazminatı ödenmektedir. Görev yerleri ile ilgili dil tercihleri etkili olabil-

mektedir. Örneğin Katalonya bölgesine, Katalanca bilen ve orada okuyanlar gitmektedirler.

Hâkimlik ve savcılık mesleğine girişte güvenlik soruşturması yapılmamaktadır. Bu soruşturma emniyet ve jandarma görevlerine girmede uygulanmaktadır. Avukatlık mesleğine başlamak için ise herhangi bir sınav öngörülmemiştir. Beş yıllık fakülte eğitiminden sonra mesleğe başlanabilmektedir. Avukatlık mesleği yapılırken sonradan hâkimliğe geçiş cazip görülmemektedir. Ülkede yaklaşık 100 bin avukat çalışmaktadır.

İspanya'da 40'a yakın hukuk fakültesi bulunmaktadır. Hukuk fakültelelerinde lisans eğitimi süresi 5 yıldır. Ancak mevcut hukuk eğitiminden memnuniyet düşük seviyededir. Anglo-Sakson hukuk sistemine doğru bir eğilim vardır.

Hâkimlik mesleğinde sınıflar vardır. Bazı kadrolara ancak, 1. sınıf olanlar başvurabilmektedirler. Bu meslekte İspanya'da kadın oranı erkeklerden hep daha fazla olmuştur. Bununla birlikte yüksek mahkemelerde kadın hâkim oranı erkeklerden çok daha azdır. Bu oran yaklaşık %10 civarındadır. 1970 yılına kadar kadınlar hâkim olamıyorlardı. Ancak, şu an Anayasa Mahkemesinin başkanı bir kadındır.

Hâkimlikten savcılığa, savcılıktan hâkimliğe geçiş hâlihazırda mümkün değildir. Ancak, yakın bir tarihte bunu mümkün kılacak bir çalışma yürütülmektedir. Yeni göreve başlayan savcılarının 3/4'ü kadınlardan oluşmaktadır. Atandıktan sonra da kadınların görevde başarılı oldukları gözlenmektedir.

İspanya'da Magistradoslar ikinci derece yüksek hâkimlerdir. Bu unvanı elde etme kідeme bağlıdır. Meslekte 6-7 yıl görev yapanlar boşalan yerlere başvurur. Ağır ceza mahkemelerinde görev almak için en az 7 yıl ceza hâkimliği yapmış olmak gerekir. Puanlamada eğitmenlik, kitap yazma v.s. vb. gibi çeşitli konular vardır. Başvuru sonrasında yapılan bir mülakatın ardından, Barselona'da 1 aylık bir formasyon kursu verilmektedir. Yüksek Mahkeme üyeliklerine 4/5 oranında hâkimler, 1/5 oranında ise diğer hukukçular arasından seçim yapılmaktadır.

B. Yargı Okulunun Yapısı ve Hâkimlerin Eğitimi

Hâkimlerin eğitimi tam adıyla **Consejo General Del Poder Judicial Escuela Judicial** denilen Yargı Okulu tarafından yapılmaktadır.

Madrid'de yer alan Yargı Okulu, hâkimlerin **meslek içi** eğitimlerinin yapıldığı yerdir. Hâkim adaylarının **başlangıç eğitimi** ise **Barselo-**

na’daki okulda verilmektedir. Bu okul şehir dışında tarihi bir bina olup, yenilenerek hizmet verir hale getirilmiştir¹⁷. Okul yöneticisi olmak için yüksek hâkim olma koşullarını taşımak gerekir. Uygulamada yöneticiler hâkimler arasından gelmektedir.

Yargı Okulu, Yüksek Yargı Konseyine bağlıdır. Okul müdürü ve eğitimciler Konsey tarafından atanmaktadır. Adalet Bakanlığı ile doğrudan bir ilgisi bulunmamaktadır. Ancak, Okulun rehberlik kurulunda Adalet bakanlığından bir temsilci bulunmaktadır. Okulun bütçesi, Yüksek Konsey’in bütçesi içinde yer almaktadır. Okuldaki eğitimcilere profesör denilmektedir.

Yargı Okulunun faaliyetleri üç başlık şeklinde ifade edilebilir: Hâkim adaylarının seçimi, eğitim ve uluslararası ilişkiler. Uluslararası ilişkiler alanında Lizbon ağı ile entegrasyon bulunmakta ve takip edilmektedir. Güney Amerika ülkelerinden gelen hâkimlere eğitim programları yapılmaktadır. Okul ayrıca, Avrupa Adli Eğitim Ağına (EJTN) da üyedir. Diğer ülkelerle hâkim değişimi yapılmaktadır. İspanya’daki hâkim diğer bir ülkeye veya başka ülkedeki hâkim İspanya’ya gönderilmekte ve kurslar almaları sağlanmaktadır. Ana faaliyet olarak hâkimlerin değişimi yapılmaktadır.

172

Gerek başlangıç ve gerekse meslek içi eğitim bakımından pedagoji komiteleri bulunmaktadır. Bu komitelerde üniversitelerden akademisyenler de görev almakta olup, ayrıca okulda ders verebilmektedirler.

Başlangıç eğitiminin süresi 2 yıldır. İlk yıl Barselona’daki okulda eğitim verilmektedir. İkinci yıl ise *yardımcı hâkim* sıfatı ile geçirilmektedir. Metodoloji ve meslek etiği ile ilgili eğitimler ve seminerler verilmektedir. Özellikle adli hata konuları üzerinde durulmaktadır. İlk yılda adaylar, pek çok kuruma tanıtım amaçlı ziyaretlere götürülmektedir.

İlk yılda adaylar hakkındaki tüm değerlendirmeyi ders veren eğitimciler yapmaktadırlar. İkinci yılda, adaylar görevde olan bir hâkim yanında staja başlamaktadır. Adaylar staj döneminde, mesleğe yeni başlayan bir hâkimin aldığı net maaşın yaklaşık %70’i kadar maaş almaktadırlar. Bu dönemde adayların sicil amirleri Okul’un müdürüdür. Adaylar genelde oturdukları yerlere yakın mahkemelerde staj yapmaktadırlar. Yanında staj yapılan hâkime de ek bir ücret ödenmektedir. Adaylar karar taslakları

¹⁷ **MORENO**, a.g.s Okulun ayrı bir internet sayfası bulunmamakta, Genel Yargı Konseyinin web sayfasından ulaşılabilmektedir.

hazırlamakla görevlendirilmektedir. Staj yerleri için de bir rotasyon uygulanmaktadır. İspanya’da yanında staj yapılan hâkim için “eğitici hâkim” (tutor judge) ifadesi kullanılmaktadır.

Aday hâkimin mahkeme ve özellikle duruşmada rolü var mıdır? Davaya bakan hâkim, duruşmadan önce davanın tarafları ile görüşerek hâkim adayının duruşmayı yönetmesine rıza gösterip göstermediklerini sorar. Rıza gösterilirse, duruşmayı yönetebilir. Ama asıl hâkim de duruşmada hazır bulunur. Bu konu hem Kanunda hem de Okulun yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Hâkimlerin meslek içi eğitimi, Madrid’deki binada verilmektedir. Yargı Okulu, Yüksek Hâkimler Konseyinin teknik bir dairesidir. Bina olarak Okul dört büyük bloktan oluşmaktadır. Barcelona’da başlangıç eğitimi verilen binanın dışında, ayrıca San Sebastian’da **Adli Dokümantasyon Merkezi** isimli bir birim daha vardır. Tüm mahkeme kararları burada kopyalanmaktadır. Eğitim kitapları ve diğer materyaller de burada toplanmaktadır. Tüm bu birimlerin başkanı Barcelona’daki Okulun müdürüdür¹⁸.

İspanya’da adaleti ve adli sistemin bağımsızlığını sağlamak birinci önceliklidir. Bu durum anayasadan kaynaklanmaktadır. *Hâkim, kanunu iyi bilmeli ve bunu toplumun gerçeklerine doğru uygulamalıdır*. Eğitimlerle bu bakış verilmeye çalışılmaktadır.

Hâkimlerin mesleki kariyerlerinin toplam süresi 40 yıldır. Bu süre içerisinde çeşitli bölgelerde görev yapabilirler ve görev değişimi nedeniyle ihtiyaç duydukları bilgi kendilerine Yargı Okulunda sunulmaktadır. Bir hâkimin ömür boyu eğitim almaya ihtiyacı duyacağı düşüncesiyle, bilgilerinin güncellenmesi gerekecektir.

İspanya’da meslek içi eğitim **gönüllülük** esasına dayanmaktadır¹⁹. Bunun bir tek istisnası vardır: Medeni hukuk alanından ceza hukukuna geçiş varsa, eğitim alma zorunluluğu bulunmaktadır. Ayrıca, idari davalar, iş davaları, ticaret davaları ile çocuk hukukuna ilişkin konularda Okul, meslek içi eğitimler düzenlemek zorundadır ve bu görevlere yeni geçen hâkimlerin de bu eğitimleri almaları gerekmektedir²⁰. Medeni, idare, ceza hukuku alanlarında olduğu gibi, bazen disiplinler arası alanlarda da kurs-

¹⁸ MORENO, a.g.s.

¹⁹ White paper, s. 36-37, 53-54.

²⁰ White paper, s. 40.

lar düzenlenmektedir. Açılan kurslar duyurulmakta ve başvurular alınmaktadır. Her hâkimin yılda talep edebileceği kurs limiti bellidir. Okulda her hâkimin dosyası, bilgisayar programında vardır. Talepleri bilgisayar kaydına girilmektedir; kursa alınıp alınamayacakları elektronik ortamdan anlaşılabilir. 2009 Kasım ayı itibarıyla 2010 yılı meslek içi eğitim planlaması yapılmaktadır. Yüksek Hâkimler Konseyinin web sayfasında bu planı ilan edilmektedir. Bu planda yer alan kursların, başlangıç, bitiş ve son başvuru tarihleri yer bulunmaktadır. Hâkimler, durumlarını buna göre ayarlamaktadır. Bir kursun başvuruları, kursun başlamasına 3 ay kala sona ermektedir. Başvurunun iptali veya bundan vazgeçme yönündeki istekler için de bir form veriliyor. Yaklaşık %25-30 oranında vazgeçme istekleri iletilmektedir. Çoğunlukla iş yoğunluğu gerekçe gösterilmektedir. Mazeretin ispatı için herhangi bir bilgi ve belge istenmemektedir. Bu durum kurs yönetimi için bir problem doğurmaktadır. Bu nedenle bir de yedek liste hazırlanmaktadır.

Kursun süresi, her kursun özelliğine göre değişmektedir. Sadece 1 gün süren kurslar olduğu gibi (stres yönetimi gibi), 1 hafta sürenler de vardır. Ancak, ortalama olarak bu kurslar 2,5 gün sürmektedir. Bu kurslara katılmış olma terfi veya maddi yönden herhangi bir katkı sağlamıyor. Ancak, bir hava değişimi fırsatı oluyor. Bu kurslar kapsamında başka kurumlara dış geziler düzenleniyor. Örneğin El Mundo gazetesinin yazılı basın merkezi de gezdirilmektedir.

Madrid'deki merkezin dış ilişkiler birimi, yüksek mahkemelerin üyeleri için diğer ülkelerle bilgi değişimi amacıyla, aracılık yapmaktadır.

Hâkimlerin eğitimi, organik bir kanunla düzenlenmiştir. İlgili kanunun 433. maddesi bu konuya yer vermektedir. İspanya'daki terfi sistemi, Türkiye'de olduğu gibi kıdeme bağlıdır. Yapılması düşünülen bir değişikliğe göre, meslek içi eğitim kurslarına katılım terfilere etki edecektir. Alınan eğitimleri de göstermek gerekecek ve yine bu düzenlemeler kapsamında her hâkime yönelik *bireysel eğitim planlaması* yapılacaktır. Değişiklik öngören 433 bis. henüz yürürlüğe girmemiştir. Ancak, bazı hükümleri ise uygulanmaktadır: Örneğin, kadın erkek eşitliği gibi.

İspanya'da cinsel suçlar konusunda entegral bir kanun vardır. Entegral olmasının anlamı, üniversiteleri, idari ve adli sistemi içine alan bir düzenleme öngörmesidir. Bu konularda ortak bir davranış belirlemek ve toplumda diğer kurumları da süreçlere dâhil etmek için yapılmıştır.

Kursa katılacak olan hâkimlerin seçimi Okul tarafından yapılmaktadır. Her kurs ya da seminerin bir yöneticisi-lideri vardır. Kursun içeriği ve konuşmacılar yönetici tarafından belirlenir. Bu yöneticilerin belirlenmesinde Okulun bazı objektif kriterleri vardır: Kişinin özgeçmişi, başka eğitim faaliyetlerine katılıp katılmadığı, katıldıkları kursların başarılı geçip geçmediği.

Kurs liderleri, Okula geçici görevle gelen hâkimler arasından belirlenmektedir. Başka kurumlarla ortak yapılacak kurslar için ise iki lider tespit edilmektedir. Adli tıpla ilgili bir kurs için bir kişi Okuldan, bir kişi ise adli tıp birimlerinden seçilmektedir.

Meslek içi eğitimde ihtiyaç analizi, Okul için hayati önem taşır. Birkaç istisna dışında meslek içi eğitim zorunlu değildir. Belirlenecek kursların hâkimler için cazip olması gerekmektedir. Bu amaçla eski kanunlarda yapılan değişiklikler ve reformlar izlenerek, kurs güncellemeleri yapılmakta; yeni kanun ve kanun değişiklikleri daha yürürlüğe girmeden, kurslar planlanmaktadır. İkinci olarak, mahkemelerin yönetimi konusu var. Hâkimler dışında kalan mahkeme personeline adli ofis denilmektedir. Bu yapıda değişikliğe gidilmesi düşünülmektedir. Mahkeme kalemlerinde değişikliğe gidilerek işlemlerin hızlanmasını sağlamak için, müşterek ofisler kurulması tasarlanmaktadır. Mahkeme yönetimindeki bu değişimle bir etki beklenmektedir. Bu planlamanın etkisiyle, mahkemenin idari yönetimi için açılacak kurslara 3000 hâkimin katılımı öngörülmektedir. Şili’de bu sistem denenmiş ve büyük başarı sağlanmıştır.

İhtiyaç analizi yaparken yararlanılan **bir diğer kaynak** ise, Yüksek Yargı Konseyinin web sayfasına hâkimlerin gönderdiği görüş ve önerilerdir.

Ayrıca, ülkede faaliyet gösteren adli dernekler her yıl ocak ayında toplantı ve kongreler düzenliyorlar. Yargı sistemindeki eksiklikleri dile getiriyorlar. Buralarda dile getirilen görüşlerden de yararlanılmaktadır.

Meslek içi kurslar düzenlenirken bazı ilkeler göz önünde bulundurulmaktadır. Avrupa Birliği Kanunlarının hâkimler tarafından bilinmesinin sağlanması en başta gözetilen ilkelerden biridir. Yeni karar teknikleri, arabuluculuk gibi konular da kurslara dâhil edilmektedir. Muhasebe, adli psikoloji, tanık psikolojisi gibi konuları içeren kurslar da bulunmaktadır. Cinsiyete karşı suçlar özel bir öneme sahiptir. Her bölgenin kendine mahsus medeni hakları vardır.

Okul bütçesinin önemli bir kısmı **yabancı dil** eğitimine ayrılmaktadır. İngilizce ve Fransızca dillerinde eğitim verilmektedir. Ancak asıl ağırlık, İspanyolcanın kendi 4 lisanına verilmektedir. Bunlar Katalon, Valeo ve Bask dilleridir.

İhtiyaç analizindeki önemli noktalardan biri, kursa katılma talebinde bulunanların sayısı ile açılan kurs için öngörülen kontenjanlar arasında büyük farklar olmasıdır. 30 kişilik bir kurs için 300 kişi başvurabilmektedir.

Verilen kursların sonunda **anket** formları ile kursiyerlerin değerlendirmeleri alınmaktadır. Görüşler olumlu yönde ise söz konusu kurs devam ettirilmekte; değilse ya şekli değiştirilmekte veya sona erdirilmektedir. Hâkimler için açılacak kursların cazip olmasına özen gösterilmektedir.

Bütün çalışmalar sonunda bir rapor hazırlanmaktadır. Kurslar, faaliyetler, seminerler, CD’ye kaydedilmekte, kitaplaştırılmakta ve web sayfasında yayınlanmaktadır.

Düzenlenen dil kurslarında sadece konuşma imkânının sağlandığı programlar düzenlenmektedir. Hâkimler gelip gruplarda İngilizce, Fransızca konuşup o kursu tamamlamaktadırlar.

Yüksek Yargı Konseyinin internet sayfasında Yargı Okuluna ayrı bir sayfa verilmiştir. Burada bir de bilgi bankası mevcuttur. Çevrimiçi **eğitim** (uzaktan eğitim) sistemiyle tasarruf sağlanmaktadır. Okula gelemeyenler bundan yararlanabilmektedir. Bazı İspanyol üniversiteleri ile ortak kurslar düzenlenmektedir. Avrupa Komisyonu teşvikiyle düzenlenen kurslar vardır. Çevrimiçi sistemde hâkimler, konuları öğrendikten sonra kendilerini test etme imkânı bulmaktadır. Eğitim materyaller Okulda hazırlanmakta; eğitim alan kişinin verdiği cevaplar okuldan görülebilmektedir. Sınavlar geçti/kaldı şeklinde değerlendirilmektedir. Bu kursları başarıyla bitirenler, Sevilla’daki okula 2 günlük bir kursa çağrılmaktadırlar. Burada konuları hocalarla tartışabilmektedirler. Yine bu kurs sonunda da bir anket formu doldurulmaktadır. Bu kursların bazıları, konuları itibariyle online ortamda 4-5 ay sürebilmektedir²¹.

C. Savcıların Eğitimi

1. Hazırlık Eğitimi

Savcıların eğitimi, Adalet Bakanlığı ile koordineli olarak yapılmaktadır. Bu eğitim, 434 sayılı organik Kanunla düzenlenmiştir. Savcılar için hem

²¹ MORENO, a.g.s.

başlangıç hem de meslek içi eğitim öngörölmüştür. Kurallar aynı zamanda bir tüzükle de belirlenmiştir.

Savcı adayları, ortak bir kamu sınavı ile gelmektedir. Aldıkları puanlara göre sıralama yapılır. Tek liste üzerinden tercih yapılabilir. Adaylar, isteğe bağılı olarak hâkim veya savcı okuluna gidebilmektedir. Genelde herkes hâkim olmak istiyor; ancak her birinin kontenjanı önceden bellidir.

Savcıların başlangıç eğitimi Madrid'de, kampus alanı içinde bir binada verilmektedir. Savcı adaylarının hazırlık eğitimi 8 aydır; bunun 4 ay'ı teorik eğitim, diğeri 4 aylık süre de savcılık ofislerinde staj şeklindedir. Savcılık stajında rehber savcılar aday savcılara eşlik etmektedir. Stajı bitiren adaylar hakkında rehber savcı bir rapor hazırlar. Burada Merkez veya Başsavcılık olarak bir müdahalede bulunamaz. Merkez, staj yapacak savcıların belirlenmesinde yetkilidir. Adaylar, Merkezin staj için seçtiği yerlere gitmek zorundadır. Bir rehber birden fazla aday da düşebilir. Rehber savcının yanına aldığı adayla aile ilişkisinin olmaması gerekiyor. Rehber savcılara, aday yetiştirme görevleri sebebiyle ayrıca bir ücret ödenmektedir. Okul tarafından belirlenmiş sabit bir rakam vardır. Her ay 600 Euro ek ödeme şeklindedir. Bu ödeme okul bütçesinden karşılanmaktadır. Rehber savcıların iş yükü, onların iç düzenlemesine göre kendi ofisleri tarafından ayarlanmaktadır. Merkezin bu anlamda bir müdahale yetkisi yoktur. Her yılın ocak-mayıs aylarında rehber savcılara bir formasyon kursu verilmektedir²².

Adaylar, tüm genelgeler ve iç çalışmalar konusunda bilgilendirilmektedir. Savcı adaylarına, ayrıca bilgisayar ve yabancı dil gibi ek kurslar da verilmektedir. Kurum dışına, aralarında basın yayın organlarının da olduğu, diğeri kurum ve kuruluşlara ziyaretler düzenlenmektedir.

Adaylar isteklerine göre, yaşadıkları şartlara göre staj için yer tercihinde bulunabilmektedirler. Bir savcı kendi doğduğu şehre de tayin edilebilmektedir. Tayin konusunda ilgili kanunda bazı istisnalar vardır. Örneğin Sevilla'ya gidecek olan savcı, babası orada başsavcı ise, aynı yere gide-memektedir.

Adalet Bakanlığı Hukuki Çalışmalar Merkezi, eğitimcileri belirlemede aktif olarak görev almaktadır. Sabit bir öğretici kadrosu bulunmamakta-

²² ŞAHİNKAYA Yalçın, *İspanya Çalışma Ziyareti Raporu (9-13 Kasım 2009)*, yayınlanmamış rapor.

dır. Kurs bitince eğitici savcılar görevlerine geri dönmektedir. Bu savcılar aynı zamanda aktif olarak bir savcılıkta görevlidirler. İspanya’nın her tarafından eğitici gelebilmektedir. Eğitici kişinin, geçmişindeki çalışmaları, kitap, yayın, doçentlik gibi nitelikler eğitici seçiminde önem kazanmaktadır. Bunun dışında üniversitelerden hocalar da Merkezde ders verebilmektedir.

Staj sırasında adayların, herhangi bir belgeye imza atma yetkileri bulunmamaktadır.

Tüm kurs programının en az % 80’ine katılma zorunluluğu vardır. Bir yıl içinde sınıfı geçemeyenlere 1 yıl daha hak tanınmaktadır. Ama normal şartlar altında kimse sınıfta kalmamaktadır.

2. Savcıların Meslek İçi Eğitimi

Meslek içi eğitim alacak savcılar, Başsavcılık Ofisi Teknik Sekreterliği tarafından belirlenmektedir. Hâkimlerin aldıkları eğitimi ise Yüksek Yargı Konseyi belirlemektedir. Savcıların eğitimi Adalet Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Genel Savcılık Ofisi, hangi konuların verileceğini tespit etmektedir. Bu Ofis, eğitim programını teklif eder; ancak, ders konularına ilişkin ilk taslak Adalet Bakanlığı Hukuki Çalışmalar Merkezi tarafından hazırlanmaktadır. Hukuki Çalışmalar Merkezi, bu amaçla bir talimatname çıkarmıştır. Kimlerin katılacağını Adalet Bakanlığına bildirmeden önce Merkez, teklif için bir taslak hazırlar. Meslek içi eğitim için savcılardan çalışma konuları ve öncelik verilmesi istenen alanları bildirmeleri istenmektedir. Savcıların meslek içi eğitim ihtiyacının karşılanması için eğitim konularının tespiti Merkezin görevidir.

İhtiyaç alanlarını tespit ederken bazı olanaklardan yararlanılmaktadır. Tüm savcılara bir teklif mektubu gönderilmekte ve eğitici olmak isteyip istemediklerini sorulmaktadır. Ayrıca, kurslara katılanlardan alınan anket formlarından da yararlanılmaktadır. Genel Savcılık Teknik Sekreterliği, yıllık bir faaliyet kitabı çıkarmaktadır.

Merkez, aynı zamanda Genel Sekreterliğin danışma organıdır. Müfettişlik ve denetleme sonucunda hazırlanan teftiş raporlarından da eğitim ihtiyacı duyulan konular öğrenilebilmektedir. 1995 yılında hazırlanan bir talimatnamede programın nasıl hazırlanacağı açıklanmıştır. Bu talimattan sonra ilke olarak tüm kursların açık olması, yayınlanması ve ulaşılabilir olması benimsenmiştir. Eğitime gelenlerle ilgili olarak, eğitime katılanların ek-sikliğı, geldikleri savcılığın iç çalışmasını engellememelidir. Program

içeriğini hazırlamada esneklik ilkesi vardır. Programa, sonradan da bazı başlıklar eklenebilir.

Gerçek ihtiyaçlara uygun eğitimin verilmesi önemlidir. Kanunlarda değişiklikler ve güncellemeler yapılması halinde, bunlar mutlaka kurs konusu edilmekte ve savcılara anlatılmaktadır.

Bazı konularda uzmanlıklar hedeflenmektedir. Eğitimin diğer hedeflerinden biri de, uluslararası alana ilişkin konular ve işbirliğidir. Ayrıca, AB mevzuatının izlenmesi, dil, bilgisayar, muhasebe konularında meslek içi eğitimler verilmektedir.

Meslek içi kurslar sayıları ortalama 40'a kadar çıkan gruplara verilmektedir. Bir de karışık kurslar vardır. Müzakere tipi kurslar düzenlenir. Bir olayın tartışılması sağlanır. Bunlar dışında, ayrıca uzman olmak isteyenlere uzmanlık seminerleri verilir.

Çalıştay (Workshop) tarzı çalışmalar da yapılmaktadır. Bunun için belli konularda çalışma grupları oluşturularak çalıştaylar gerçekleştirilir.

Gruplar için dış ziyaretler düzenlenmektedir. Kriminoloji merkezleri, adli tıp kuruluşları ve Dünya Bankası gibi yerler gezdirilmektedir.

Yapılacak her etkinlik için bir yönetici belirlenmektedir. Ayrıca, Teknik Sekreterlik olarak bir eğitim komisyonu oluşturulmaktadır. Bu komisyonda 3 savcı yer alır. Bunun dışında savcılık mesleği ile ilgili derneklerden savcılar bulunmaktadır. Ayrıca, Müfettişlik Biriminden 1 kişi ile Savcılar Konseyinden bir üye bulunuyor. Eğitim planları daha sonra Savcılar Konseyine sunuluyor. Konsey onaylarsa, program Adli Eğitim Merkezine ulaştırılıyor. Burada Yönetim de onayladıktan sonra program yürürlüğe konuluyor. Programın uygulanması Başsavcılık tarafından izlenmektedir. Katılacak savcılarının tespitinde Başsavcılık görevli olduğu için, bu izleme önem kazanmaktadır. Uzmanlık kurslarına hangi savcılarının geleceği Başsavcılık tarafından belirleniyor. Genel içerikli kurslara, genç, yeni başlamış savcılarının katılımı sağlanmaktadır. Meslek içi eğitime katılmak bir hak olduğu gibi, aynı zamanda bazı alanlarda mecburidir. Özellikle, uzmanlaşacak savcılarının katılmaları zorunludur. Programlara talep başvuruları yapıldıktan sonra da katılım zorunluluğu bulunmaktadır.

2010 programı, 2009 Kasım ayı itibarıyla hazır durumdadır. Bir savcı bir yıl içerisinde en fazla 4 kursa katılabilmektedir. Her kurs 2 veya 3 gün

sürmektedir. Yılda en fazla 12 gün kurslara katılma hakkı vardır. Meslek içi eğitim kapsamında 2009 yılında 63 etkinlik düzenlenmiştir²³.

SONUÇ

İspanya’da 1978 yılından sonra gerçekleştirilen anayasal reformlar ve yargı alanı ile ilgili yapılan değişiklikler, hâkim ve savcılara eğitim veren kurumlarda da değişiklikleri beraberinde getirmiştir.

Hâkim ve savcılarının başlangıç ve meslek içi eğitimleri değerlendirilirken, bağlı oldukları yüksek organların ayrı oldukları göz önünde bulundurulmalıdır.

Hâkimlere yönelik eğitim veren Yargı Okulu’nun Yargı Konseyine bağlı olması, akademik özerkliğin bulunmadığını göstermektedir. Buradaki okul, Avrupa genelinde görülen tamamen eğitim üzerine yoğunlaşmış, hâkim ve savcı eğitimi vermek üzere Yargı Konseylerine bağlı faaliyet gösteren bir okul modelidir.

Yargı Okulunun, hâkimlerin gerek hazırlık gerekse meslek içi eğitimleri konusunda ve dış ilişkiler alanında oldukça başarılı olduğu gözlenmektedir. Okulun, Avrupa Adli Eğitim Ağı (EJTN) ve Avrupa Konseyi Lisbon Network Ağına üye olmaları, İberamericano eğitim ağını kurmuş olmaları, diğer okul ve akademilerle ve İspanyolca konuşulan ülkelerle yakın ilişkileri de bunun birer göstergesidir. Aynı başarının savcılarının eğitiminden sorumlu Hukuki Çalışmalar Merkezi için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

Genel kurs programlarının yanı sıra özel amaçlı kursların planlanması, katılım konusundaki taleplerin değerlendirilmesinde kullanılan bir veri tabanı olması, eğitim konuları belirlenirken katılımcı bir yaklaşım gösterilmesi, çevrimiçi eğitim, kursların yararlanıcıları olarak hâkim ve savcılar için konuların cazip ve gerçek ihtiyaçlara cevap vermesinin amaçlanması gibi konularda gösterilen özen, eğitimlerden sonra uygulanan anketler bu eğitimlerin kalitesinin iyi durumda olduğuna dair bir değerlendirme yapmaya yeterli gözükmektedir.

²³ ŞAHİNKAYA, a.g.r.

KAYNAKÇA

Avrupa Etkin Yargı Komisyonu (CEPEJ), Avrupa Yargı Sistemleri, 2008 Baskı (2006 verileriyle) Adaletin Etkinlik ve Kalitesi, Adalet Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı Yayınları, 2009.

CABRERO Olga, *A Guide to the Spanish Legal System*, www.llrx.com/ features/spain.htm, e.t. 18.06.2010.

Consejo General Del Poder Judicial, White Paper on The Ongoing Training of Judges, Madrid, Lerko Print, 2008.

Consejo General Del Poder Judicial, www.poderjudicial.es/eversuite/Get Records? Template=cgpj/cgpj/principal.html

ESPINA Jorge, *The Spanish Public Ministry*,(yayınlanmamış 13.11.2009 tarihli sunum)

El Ministerio Fiscal , www.fiscal.es/cs/Satellite?cid=1240559967365 &language =es& pagename = PFiscal% 2FPage%2FFGE_home

GUERRA Luis Lopez, *Judicial Reform in Spain*, www.pogar.org/ publications /judiciary /lopez/spain.pdf

İspanya

Anayasası,

www.congreso.es/portal/page/.../const_espa_texto_ingles_0.pdf, e.t. 23.06.2010.

Ministerio de Justicia Centro de Estudios Juridicos, www.cej.justicia. es/cej /html/ Quienes_somos_06_1.htm

MORENO José Miguel Garcia, İspanya Yargı Okulu Dış İlişkiler Sorumlusu, *Meslek İçi Eğitim Hizmeti*, (yayınlanmamış 09.11.2009 tarihli sunum)

ŞAHİNKAYA, Yalçın, *İspanya Çalışma Ziyareti Raporu (9-13 Kasım 2009)*, yayınlanmamış rapor.

